

10.10.2003

8/50/03

Oikeusministeriö

13. 10.
ad 32 41 2002
OM 028: 00/2002
Lauri

OIKEUSMINISTERIÖN TYÖRYHMÄN OSAMIENTÖ ”IHMISKAUPPA, PARITUS JA PROSTITUUTIO”

Oikeusministeriö on pyytänyt tasa-arvovaltuutetun lausuntoa oikeusministeriön asettaman työryhmän osamietinnöstä ” Ihmiskauppa, paritus ja prostituutio”.

Tasa-arvovaltuutetun toimivaltaan kuuluu sukupuolten tasa-arvoon liittyvät kysymykset naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) pohjalta. Tasa-arvovaltuutetulle on tasa-arvolaissa asetettu tasa-arvon edistämismääräys. Tämän vuoksi lausunnossa keskitytään juuri näihin kysymyksiin.

Työryhmän esityksen tavoitteena on ollut lainsäädännöllisin keinoin pyrkiä parantamaan mahdollisuuksia torjua ihmiskauppaa, paritusta ja prostituutiota. Tältä osin tasa-arvovaltuutettu toteaa että sekä Suomea sitovat kansainväliset sopimukset että kaupallisen seksin nopea lisääntyminen Suomessa ja Suomen lähialueiden mukaantulo seksimarkkinoille edellyttävät lainsäädännöllisiä toimenpiteitä. Prostituution kansainvälistyminen aiheuttaa erityisesti sen, että liikkuvassa prostituutiossa mukana olevien prostituoitujen asema on erittäin huono. Heillä ei ole tosiasiallista mahdollisuutta käyttää hyväkseen Suomen sosiaali- ja terveyspalveluita ja myös pelko mahdollisista seurauksista estää usein avun hakemisen. Suomen prostituutiomarkkinat ylläpitävät ja syventävät lähialueiden ja Suomen välistä elintasokuilua riistämällä seksuaalisesti lähialueiden nuoria ja riskiryhmään kuuluvia naisia.

Ihmiskauppa

Ihmiskaupan ja törkeän ihmiskaupan osalta tasa-arvovaltuutettu toteaa esityksen olevan sopusoinnussa Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden kanssa. Toimikunnan mietinnön mukaan ihmiskauppa ei vielä täl-

lä hetkellä ole suuri ongelma Suomessa. Kansallisella tasolla on kuitenkin tärkeää luoda sellainen lainsäädäntö, että myös jatkossa Suomi koetaan epäedulliseksi maaksi ihmiskaupparikollisuuden kannalta.

Paritus

Paritusta koskevan sääntelyn osalta tasa-arvovaltuutettu toteaa, että YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen 6 artiklan mukaan sopimusvaltioiden tulee ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin estääkseen kaikenlaisen naisten kaupan ja naisten prostituutiosta hyötymisen. Paritus on myös Suomessa muuttunut järjestäytyneemmäksi rikollisuudeksi, johon on puututtava järeästi. Tämän vuoksi tasa-arvovaltuutettu pitää erityisen hyvänä ratkaisuna säännöksen muuttamista siten, että myös sitä osapuolta, joka yhteystietoja välittämällä tai muuten markkinoimalla edesauttaa prostituution olemassaoloa, rangaistaisiin parituksesta. Useimmat päivälehdet ovat poistaneet vapaaehtoisesti (paljolti kuluttajien painostuksesta) seksi-ilmoitukset ja markkinointi käydään nyt internetin ja teksti-TV:n välityksellä. Tämä osaltaan edellyttää poliisin käytössä olevien pakkokeinojen tehostamista.

Seksuaalipalvelujen osto

Työryhmän esityksen mukaan rikoslain 20 lukuun lisättäisiin uusi rangaistussäännös, joka koskee seksipalvelujen ostamista. Seksuaalipalvelujen myymistä ei ehdoteta yleisesti rangaistavaksi. Tasa-arvovaltuutettu tukee esityksessä olevaa oston kriminalisointia. Ostaja ja myyjä eivät ole prostituutiossa tasavertaisessa asemassa, mistä syystä myyntiä ei tulisiakaan kriminalisoida. Prostituutio on aina ihmisarvoa alentavaa. Ihminen, useimmiten nainen, on prostituutiossa kauppatavaraa ja alistetussa asemassa. Tasa-arvovaltuutetun käsityksen mukaan ihminen ei voi olla kaupan kohde. Niin kauan kuin prostituutiota on olemassa nykyisessä laajuudessaan ei voida puhua naisten ja miesten tasa-arvon toteutumisesta. Prostituutio on tasa-arvon toteutumisen este.

Prostituutio aiheuttaa prostituoidulle sosiaalista, terveydellistä ja mielen-terveydellistä vahinkoa. Seksipalvelujen osto on luokiteltavissa naiseen kohdistuvaksi väkivallaksi, jossa kohteen suostumus ei poista teon tuomittavuutta. Tilanne on verrattavissa pahoinpitelyyn, jossa uhrin suostumus ei poista teon rikollista luonnetta. Naisten aseman edistämiseksi pidetyn YK:n neljännen maailmankonferenssin (Peking 1995) toimintaohjelman toimenpidesuosituksen 130 mukaan hallitusten on puututtava niihin perimmäisiin tekijöihin, myös ulkoisiin, jotka rohkaisevat naisten ja tyttöjen kauppaamista prostituutioon ja muuhun seksikauppaan, pakkoavioliittoihin ja pakkotyöhön, jotta naisilla käytävä kauppa saataisiin lopetetuksi. Ostaja on prostituutiossa se perimmäinen tekijä, joka ylläpitää prostituutiomarkkinoita ja rahoittaa niitä. Myös Palermon yleissopimuksen lisäpöytäkirjan 9 artiklassa mainitaan toimenpiteistä, jotka vähentäisivät erityisesti naisten ja lasten hyväksikäyttöä edistävää kysyntää.

Eriävässä mielipiteessä 1 ja usein myös julkisuudessa on esitetty, että seksuaalipalvelujen ostamisen kriminalisointi ei kokonaan poistaisi seksuaalipalvelujen ostoa ja paritusta Suomessa. Tätä on käytetty yhtenä argumenttina oston kriminalisointia vastaan. Tasa-arvovaltuutettu huomauttaa, että kriminalisoinnit eivät yleensäkään merkitse sitä, että ky-

seessä olevia rikoksia ei enää tapahtuisi. Esimerkiksi voisi ottaa tielikennelain kriminalisoinnit.

Lisäksi tasa-arvovaltuutettu oudoksuu eriävässä mielipiteessä 2 esitettyä ajatusta siitä, että mahdollinen kriminalisointi tulisi kohdistua tilanteeseen, joissa seksuaalipalvelujen myyjä on ihmiskaupan uhri tai parituk- sen kohde. Tällaista kriminalisointia olisi todennäköisesti vielä vaikeampi valvoa, kuin työryhmän esityksessä mainittua kriminalisointia, koska rikoksen täyttymisen edellytyksenä olevien seikkojen selvittäminen olisi useimmissa tapauksissa perin vaikeaa, ellei mahdotonta. Uudistettavan lainsäädännön tarkoitus pyrkiä torjumaan prostituutiota ei täyty, jos ei lainsäädännöllä viestitetä sitä, että ostaja toimii nimenomaan tekijänä eikä sivullisena. Ostos kriminalisointi mitä ilmeisemmin tulee vaikuttamaan kysynnän vähenemiseen ja tätä kautta myös siihen, että Suomi ei kansainvälisen järjestäytyneen paritusrikollisuuden kannalta ole houkutteleva kohdema.

Kuten työryhmän esityksestäkin ilmenee ei pelkällä lainsäädännöllä voida olettaa yksinään olevan suurta vaikutusta asioiden muuttumiseen. Lainsäädännöstä huolimatta tulee edelleenkin kehittää yhteiskunnan kokonaisvaltaista tukitoimintaa, mikä vaatii resurssien tarkistamista ja tehostamista. Samoin tiedottamiseen ja tutkimustoimintaan tulee kiinnittää huomiota.

Tasa-arvovaltuutettu

Päivi Romanov

Ylitarkastaja

Anne Paasikoski